

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO
„DĖL JUNGTINIŲ TAUTŲ VAIKO TEISIŲ KONVENCIJOS FAKULTATYVAUS
PROTOKOLO DĖL PRANEŠIMO PROCEDŪROS RATIFIKAVIMO“,
LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ
ĮSTATYMO NR. I-1234 1, 4 IR 29 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽALOS, ATsiradusios DĖL VALDŽIOS INSTITUCIJŲ
NETEISĖTŲ VEIKSMŲ, ATLYGINIMO IR ATSTOVAVIMO VALSTYBEI IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBEI ĮSTATYMO NR. IX-895 2, 3, 4 IR 5¹
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Parengti šie įstatymų projektai:

1) Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos fakultatyvaus protokolo dėl pranešimų procedūros ratifikavimo“ projektas (toliau – Ratifikavimo įstatymo projektas);

2) Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 1, 4 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo projektas);

3) Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo Nr. IX-895 2, 3, 4 ir 5¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Žalos atlyginimo įstatymo projektas; toliau kartu – Įstatymų projektai).

2011 m. gruodžio 19 d. Jungtinių Tautų (toliau – JT) Generalinė Asamblėja priėmė Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos (toliau – Konvencija) fakultatyvų protokolą dėl pranešimų procedūros (toliau – Protokolas), įtvirtinantį skundo dėl vaiko teisių pažeidimo nagrinėjimo procedūrą, kuria suteikiama teisė pačiam (patiems) vaikui (vaikams) ar per kitą (kitus) asmenį (asmenis), veikiantį (veikiančius) jo (jų) vardu, dėl konkrečių vaiko (vaikų) teisių pažeidimų pagal Konvenciją, Konvencijos fakultatyvinį protokolą dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos bei Konvencijos fakultatyvinį protokolą dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose pateikti skundą JT Vaiko teisių komitetui (toliau – Komitetas). Jeigu dėl vaiko teisių pažeidimo kreipiasi asmuo arba asmenų grupė, veikiantis (veikiantys) vaiko (vaikų) vardu, tai turi būti daroma su vaiko (vaikų) sutikimu, nebent pranešimo autorius gali pagrįsti jų vardu be tokio sutikimo atliekamus veiksmus.

Šiuo metu Protokolą yra ratifikavusios 48 Konvencijos valstybės narės, tarp kurių yra šios Europos valstybės: Belgijos Karalystė, Kroatijos Respublika, Čekijos Respublika, Danijos Karalystė, Suomijos Respublika, Prancūzijos Respublika, Vokietijos Federacinė Respublika, Airija, Italijos Respublika, Lichtenšteino Kunigaikštystė, Liuksemburgo Didžioji Hercogystė, Portugalijos Respublika, Slovakijos Respublika, Slovėnijos Respublika, Ispanijos Karalystė ir Šveicarijos Konfederacija.

Lietuvos Respublika Protokolą pasirašė 2015 m. rugsėjo 30 d., tačiau iki šiol nėra jo ratifikavusi. Pažymėtina, kad 2016 m. Lietuvos Respublika, prisiimdama rekomendacijas, gautas JT Žmogaus teisių tarybos visuotinės periodinės peržiūros antrojo ciklo metu, įsipareigojo ratifikuoti Protokolą iki 2021 m.

Ratifikuodama su pareiškimu Protokolą, Lietuvos Respublika prisiims tarptautinio lygmens valstybės įsipareigojimą apsaugoti vaiko teises visais aspektais, kaip numatyta Konvencijoje ir minėtuose jos fakultatyviuose protokoluose.

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija 2020 m. rugsėjo 28 d. raštu Nr. (22.21E)3-4236 „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos fakultatyvaus protokolo

ratifikavimo tikslingumo“ informavo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministeriją apie priimtą teigiamą sprendimą dėl Protokolo ratifikavimo.

Ratifikavimo įstatymo projekto tikslas – ratifikuoti su pareiškimu Protokolą, nes, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 138 straipsnio 1 dalies 6 punktu bei Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 6 punktu, Protokolas priskirtinas ratifikuojamų tarptautinių sutarčių kategorijai.

Ratifikavimo įstatymo projekto 2 straipsnyje įtvirtinamas Lietuvos Respublikos Seimo pareiškimas, kad Lietuvos Respublika pripažįsta Protokolo 12 straipsnio pirmojoje dalyje nurodytą Komiteto kompetenciją gauti ir nagrinėti tarpvalstybinius pranešimus dėl įsipareigojimų nevykdymo pagal Konvenciją ir minėtus jos fakultatyvius protokolus. Šiuo įsipareigojimu Lietuvos Respublika prisidėtų prie JT vaiko teisių apsaugos mechanizmo veiksmingumo stiprinimo tarptautiniu mastu.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo projektu siekiama, kad vaiko teisių ir laisvių įgyvendinimas, gynimas ir apsauga būtų užtikrinama vadovaujantis ne tik Konvencija, bet ir jos fakultatyviais protokolais. Taip pat Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo projektu siekiama Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme įtvirtinti vaiko (vaikų) ar asmens (asmenų), veikiančio (veikiančių) jo (jų) vardu, teisę kreiptis į Komitetą dėl vaiko teisių, įtvirtintų Konvencijoje ir (ar) jos fakultatyviuose protokoluose, pažeidimo.

Žalos atlyginimo įstatymo projektu siekiama užtikrinti veiksmingą tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimą ratifikavus Protokolą, numatant, kad JT komitetuose, kurių jurisdikciją ar kompetenciją spręsti dėl Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausančių asmenų teisių pažeidimų yra pripažinusi Lietuvos Respublika, nagrinėjant bylas prieš Lietuvos Respubliką, valstybei atstovautų Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovas Europos Žmogaus Teisių Teisme (toliau – Vyriausybės atstovas EŽTT), taip pat įtvirtinant galimybę JT komitetų nagrinėjamose bylose sudaryti taikius susitarimus, patikslinant ne teismo tvarka išmokamos kompensacijos sumokėjimo tvarką ir padidinant mokėtino turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo dydžius.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus inicijavo Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, parengė Darbo grupė Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos fakultatyvinio protokolo dėl pranešimų procedūros ratifikavimui pasirengti, sudaryta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. A1-1078 „Dėl Darbo grupės Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos fakultatyvinio protokolo dėl pranešimų procedūros ratifikavimui pasirengti sudarymo“ (toliau – Darbo grupė) (Darbo grupės vadovė Daina Urbonaitienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Horizontalios politikos ir projektų valdymo grupės vadovė (tel. 8 696 05 395, el. p. daina.urbonaitiene@socmin.lt), tiesioginė rengėja Laura Purinė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vyresnioji patarėja (tel. 8 620 14 638, el. p. laura.purine@socmin.lt) ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisinio atstovavimo grupės vyresnioji patarėja Lina Urbaitė (tel. 8 671 86 412, el. p. lina.urbaite@tm.lt) (tiesioginė Žalos atlyginimo įstatymo projekto rengėja).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Pagal šiuo metu Lietuvos Respublikoje galiojančius teisės aktus, valstybės, vaikas (vaikai) ar asmuo (asmenys), veikiantis (veikiantys) jo (jų) vardu, dėl konkrečių vaiko (vaikų) teisių pažeidimų negali kreiptis į Komitetą dėl konkrečių vaikų teisių pažeidimų pagal Konvenciją ir minėtus jos fakultatyvius protokolus, jei nepavyko apginti pažeistų teisių Lietuvos Respublikos teismuose.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme šiuo metu numatyta, kad siekiant užtikrinti vaiko teisių ir laisvių įgyvendinimą, gynimą ir apsaugą vadovaujamasi tik Konvencija, nors Lietuvos Respublika 2003 metais taip pat yra ratifikavusi Konvencijos fakultatyvinį protokolą dėl vaikų

dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose bei 2004 metais Konvencijos fakultatyvinį protokolą dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos.

Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatyme (toliau – Žalos atlyginimo įstatymas) numatyta, kad Vyriausybės atstovas EŽTT atstovauja valstybei tik nagrinėjant bylas Europos Žmogaus Teisių Teisme ir JT Žmogaus teisių komitete, o asignavimų žalai, atsiradusiai dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginti panaudojimas JT komitetų nagrinėjamose bylose sudarytų taikių susitarimų kompensacijoms išmokėti nėra numatytas. JT komitetų sprendimuose nustačius pareigą išmokėti kompensaciją, tačiau nenurodžius jos dydžio žala atlyginama ne teismo tvarka pagal sudarytą taikos sutartį, kurią asmuo privalo atvykti pasirašyti. Turtinės žalos dydis negali viršyti 2 900 eurų, neturtinės žalos – 1 500 eurų; jei atlyginama žala dėl negauto atlyginimo, tuomet papildomai į Valstybės socialinio draudimo fondo biudžetą yra sumokamos privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokos už laikotarpį, per kurį asmuo negavo darbo užmokesčio dėl neteisėtų veiksmų. Šiuo metu galiojančiame teisiniame reguliavime nėra numatyta, per kiek laiko asmuo turi pateikti prašymą dėl ne teismo tvarka išmokėtino žalos atlyginimo, jei tarptautinė institucija yra priėmusi sprendimą dėl žalos atlyginimo (kompensacijos išmokėjimo), tačiau nėra nustačiusi piniginės kompensacijos dydžio, be to, įtvirtinta, kad Teisingumo ministerija turi teisę įvykdyti tarptautinių institucijų sprendimus ir be asmens prašymo.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Ratifikavimo įstatymo projektu siūloma ratifikuoti su pareiškimu Protokolą. Priėmus Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos fakultatyvaus protokolo dėl pranešimų procedūros ratifikavimo“ ir Lietuvos Respublikoje įsigaliojus Protokolui, kaip numatyta Protokolo 19 straipsnio 2 dalyje, valstybės, vaikas (vaikai) ar asmuo (asmenys), veikiantis (veikiantys) jo (jų) vardu, galės kreiptis į Komitetą dėl konkrečių vaiko (vaikų) teisių pažeidimų pagal Konvenciją ir minėtus jos fakultatyvius protokolus, jei nepavyko apginti pažeistų teisių Lietuvos Respublikos teismuose. Jeigu dėl vaiko teisių pažeidimo kreipiasi asmuo arba asmenų grupė, veikiantis (veikiantys) vaiko (vaikų) vardu, tai turi būti daroma su vaiko (vaikų) sutikimu, nebent pranešimo autorius gali pagrįsti jų vardu be tokio sutikimo atliekamus veiksmus.

Priėmus Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 1 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymą, siekiant užtikrinti vaiko teisių ir laisvių įgyvendinimą, gynimą ir apsaugą bus vadovaujamosi tiek Konvencija, tiek jos fakultatyviais protokolais. Taip pat Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme bus įtvirtinta vaiko (vaikų) ar asmens (asmenų), veikiančio (veikiančių) jo (jų) vardu, teisė kreiptis į Komitetą dėl vaiko (vaikų) teisių, įtvirtintų Konvencijoje ir (ar) jos fakultatyviuose protokoluose, pažeidimo.

Žalos atlyginimo įstatymo projekte siūloma numatyti, kad Vyriausybės atstovas EŽTT atstovauja valstybei ne tik JT Žmogaus teisių komitete, bet Vyriausybės pavedimu ir kituose JT komitetuose. Pažymėtina, kad tokia formuluotė taip pat yra numatyta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo Nr. I-464 vienuoliktojo skirsnio pavadinimo, 52 straipsnio pakeitimo ir Įstatymo papildymo 35¹ ir 53 straipsniais įstatymo projekte Nr. XIIP-5153(2). Kartu siūloma numatyti asignavimus žalai, atsiradusiai dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginti panaudoti ir JT komitetų nagrinėjamose bylose sudarytų taikių susitarimų kompensacijoms išmokėti, be to, patikslinti kompensacijų išmokėjimo terminus, susiejant juos su tarptautinių institucijų sprendimuose numatytais įvykdymo terminais. Pagal analogiją su nacionaline procedūra, taip pat atsižvelgiant į senaties terminus kreiptis į teismą dėl žalos atlyginimo už neteisėtus valstybės valdžios institucijų veiksmus, siūloma įtvirtinti, kad prašymas dėl kompensacijos sumokėjimo ne teismo tvarka pagal tarptautinės institucijos sprendimą turi būti pateiktas per 3 metus, kartu panaikinant nuostatas dėl galimybės išmokėti kompensaciją ne teismo tvarka be asmens prašymo, nes kompensacija turi būti pervedama į asmeninę sąskaitą, be to, siekiant nustatyti teisingą kompensacijos dydį, svarbu gauti patirtą žalą patvirtinančius įrodymus. Siūloma numatyti

lankstesnę taikos sutarties pasirašymo procedūrą ir panaikinti reikalavimą atvykti pasirašyti sutartį, taip užtikrinant galimybę sutartį pasirašyti ir kitais būdais. Kadangi nustačius atitinkamų asmens teisių pažeidimus tarptautinės institucijos reikalauja, kad būtų išmokėtas adekvatus žalos atlyginimas, atsižvelgiant į tai, kad Žalos atlyginimo įstatyme įtvirtinti maksimalūs žalos atlyginimo dydžiai nebuvo didinti nuo pirminės Žalos atlyginimo įstatymo redakcijos priėmimo 2002 m., taip pat atsižvelgiant į išaugusią šalies ekonomiką, vidutinio darbo užmokesčio (vidutinis darbo užmokestis (bruto): 2002 m. I ketv. – 315 eurų; 2021 m. I ketv. – 1 517 eurų), prekių ir paslaugų kainų augimo rodiklius, siūlytina maksimalius žalos atlyginimo dydžius padidinti, numatant, kad turtinės žalos atlyginimo dydis negali viršyti 10 000 eurų, o neturtinės – 5 000 eurų. Pažymėtina, kad žalos, atsiradusios dėl neteisėtų valstybės valdžios institucijų veiksmų, dydis ne teismo tvarka apskaičiuojamas atsižvelgiant į neteisėtus valstybės valdžios institucijų ar pareigūnų veiksmus įrodytą patirtos žalos dydį bei šioje srityje susiformavusią teismų praktiką. Atitinkamai apskaičiuojant žalos dydį ne teismo tvarka nuo neteisėtų valstybės valdžios institucijų veiksmų nukentėję asmenys būtų įgalinti gauti adekvatų žalos atlyginimą nesikreipdami į teismus, t. y. neapkraudami teismų naujomis bylomis, kurių nagrinėjimo kaštai yra gerokai didesni nei asmens prašymo atlyginti žalą įvertinimas ne teismo tvarka. Siekiant adekvataus ir veiksmingo žalos atlyginimo, siūlytina numatyti, kad atlyginant žalą dėl negauto darbo užmokesčio, be valstybinio socialinio draudimo įmokų, sumokamas ir gyventojo pajamų mokestis, kuris nėra įskaičiuojamas į asmeniui atlygintinos turtinės žalos dydį.

Šie Žalos atlyginimo įstatymo pakeitimai sukurs teisinės prielaidas valstybei atstovauti Komite, užtikrins galimybę sudaryti taikius susitarimus JT komitetų nagrinėjamosiose bylose prieš Lietuvą bei išmokėti adekvatų žalos atlyginimą ir taip prisidės prie veiksmingo tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimo.

5. Galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektų nuostatos neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų nuostatų įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymus, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančius įstatymus nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektuose naujos sąvokos neapibrėžiamos.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ar Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymus, iki Protokolo įsigaliojimo Lietuvos Respublikai, Lietuvos Respublikos Vyriausybė turi priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. liepos 3 d. nutarimo Nr. 929 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Europos Žmogaus Teisių Teisme nuostatų patvirtinimo“ pakeitimus, pagal kuriuos Vyriausybės atstovui EŽTT būtų pavesta atstovauti valstybei Komiteje nagrinėjant bylas prieš Lietuvos Respubliką. Atitinkamą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektą parengs Teisingumo ministerija.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Ratifikavus Protokolą bus išplėsta Vyriausybės atstovo EŽTT kompetencija, o Teisingumo ministerijai, kuri vykdo Vyriausybės atstovo EŽTT veiklos organizacinę ir techninę aptarnavimą, bus priskirta nauja funkcija, kuriai tinkamai vykdyti turi būti užtikrintas pakankamas finansavimas. Teisingumo ministerijoje reikėtų papildomai įsteigti 1 patarėjo etatą (ypač atsižvelgiant į tai, kad 2020 m. rugpjūtį pavedus Vyriausybės atstovui EŽTT atstovauti valstybei, be kita ko, ir JT Moterų diskriminacijos panaikinimo, Neįgaliųjų teisių ir Priverstinio dingimo komitetuose, papildomų žmogiškųjų išteklių nebuvo numatyta). Darbo vietai sukurti ir išlaikyti iš viso reikėtų 40 000 eurų per metus. Atsižvelgiant į tai, kad Protokolas galimai įsigalios tik 2022 m. pabaigoje, taip pat siekiant veiksmingai suplanuoti biudžeto lėšų poreikį, nauja darbo vieta šiuo požiūriu steigina nuo 2023 m. Atitinkamą biudžeto lėšų poreikį Teisingumo ministerija pateiks per 2023 m. biudžeto asignavimų planavimo procesą.

Žalos atlyginimo įstatymo pakeitimui įgyvendinti ir ne teismo tvarka išmokamos žalos atlyginimo dydžiams padidinti, pirminiais skaičiavimais, asignavimus, skirtus žalos atlyginimo programai (programos „Teisės sistema“ priemonei „Pagal vykdytinus dokumentus atlyginti asmenims turtinę ir neturtinę žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų ir netinkamų kalinimo sąlygų, ir apmokėti išlaidas, susijusias su Lietuvos Respublikos interesais tarptautiniuose arbitražo teismuose“), kurią administruoja Teisingumo ministerija, reikėtų padidinti 30 000 eurų per metus. Kadangi pagal taikos sutartis dėl žalos atlyginimo ne teismo tvarka per metus vidutiniškai išmokama 10 000 eurų, ši suma atitinkamai turi būti didinama 3 kartais. Įvertintas ir galimas prašymų skaičiaus padidėjimas. Šiuo metu prašymų dėl žalos atlyginimo ne teismo tvarka sulaukiama nedaug (mažiau nei 10 per metus). Prognozuojant Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų poreikį dėl padidintų maksimalių žalos atlyginimo dydžių, atsižvelgta į tai, kad daugiau žalos atlyginimo klausimų galės būti išsprendžiama ne teismo tvarka, taigi, tikėtina, prašymų padaugės.

Pažymėtina, kad šios papildomos lėšos būtų naudojamos tik žalos atlyginimo programai vykdyti pagal asmenų prašymus, t. y. pinigai iš fondo naudojami pagal realią situaciją, o nepanaudotos lėšos grąžinamos į valstybės biudžetą.

Siekiant veiksmingai suplanuoti biudžeto lėšų poreikį, siūlytina numatyti, kad nuostatos dėl žalos atlyginimo dydžių įsigalioja 2023 m. sausio 1 d., todėl žalos atlyginimo programai įgyvendinti nuo 2023 m. reikės 30 000 eurų papildomų lėšų.

Bendras Žalos atlyginimo įstatymui įgyvendinti reikalingas papildomų valstybės lėšų poreikis nuo 2023 m. kasmet – 70 000 eurų.

Įsigaliojus Žalos atlyginimo įstatymo pakeitimams, reikės stebėti lėšų poreikį (ypač kiek tai susiję su galimu prašymų atlyginti žalą ne teismo tvarka skaičiaus didėjimu, kurio neįmanoma prognozuoti) ir prireikus jį tikslinti.

Nagrinėjant daugiau prašymų ne teismo tvarka, sumažėtų teismų darbo krūvis ir atitinkamai išlaidos byloms dėl žalos atlyginimo nagrinėti.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus, specialistų vertinimų nebuvo gauta, viešosios konsultacijos nevykdytos.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai yra „Jungtinės Tautos“, „ratifikavimas“, „protokolas“, „vaiko teisės“, „žalos atlyginimas ne teismo tvarka“, „atstovavimas valstybei“, „taikus susitarimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 138 straipsnio 1 dalies 6 punktą bei Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 6 punktą Protokolas priskirtinas prie ratifikuotinų Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių.

Pagal Protokolo 19 straipsnio 2 dalį kiekvienai valstybei, ratifikuojančiai šį Protokolą, šis Protokolas įsigalioja praėjus trims mėnesiams nuo ratifikavimo dokumento deponavimo dienos.

Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo Nr. IX-895 2, 3, 4, 5¹ straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymas), 1 straipsnio 1 dalis ir Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 1, 4 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymas įsigalios nuo Protokolo įsigaliojimo Lietuvos Respublikai dienos.

Įstatymo 3 straipsnio 2 dalis įsigalios nuo 2023 m. sausio 1 d.

Siekiant nepabloginti padėties asmenims, kurių bylose tarptautinė institucija jau iki Įstatymo įsigaliojimo yra priėmusi sprendimą dėl žalos atlyginimo, 3 metų terminas prašymo dėl žalos atlyginimo ne teismo tvarka būtų skaičiuojamas ne nuo atitinkamo sprendimo priėmimo, o nuo Įstatymo 2 straipsnio 1 dalies įsigaliojimo.

Jei sprendimai dėl žalos atlyginimo ne teismo tvarka dydžio bus priimami po 2023 m. sausio 1 d., bus atsižvelgiama į taikos sutarties sudarymo metu galiojančius maksimalius turtinės ir neturtinės žalos dydžius, neatsižvelgiant į tai, kad procedūra bus prasidėjusi dar iki 2023 m. sausio 1 d., t. y. kol neįsigaliojo Įstatymo nuostata dėl didesnių turtinės ir neturtinės žalos maksimalių dydžių.